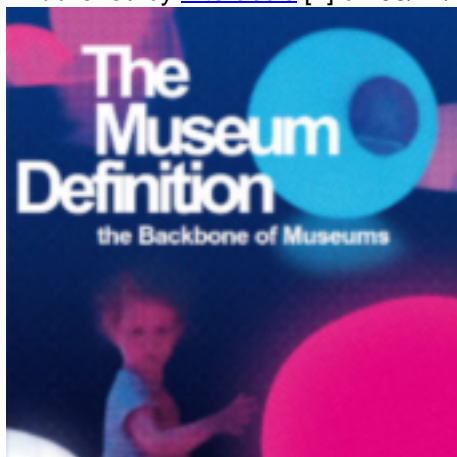

Nous museus per a nous temps. La nova definició de museu per part de l'ICOM

Published by [Interacció](#) [1] on 03/11/2022 - 10:00 | Last modification: 04/11/2022 - 21:12

El passat 24 d'agost, en el marc de la **26ena Conferència General de l'ICOM que es va celebrar a Praga (República Txeca)** [es va aprovar una nova definició de museu \[2\]](#), amb una àmplia majoria, més del 92% dels vots.

La nova definició neix de la voluntat d'adaptar la missió que han d'acomplir els museus actuals per tal de fer front als reptes del segle XXI, i estableix el següent:

Un museu és una institució sense ànim de lucre, permanent i al servei de la societat, que investiga, col·lecciona, conserva, interpreta i exhibeix el patrimoni material i immaterial. Oberts al públic, accessibles i inclusius, els museus fomenten la diversitat i la sostenibilitat. Amb la participació de les comunitats, els museus operen i comuniquen èticament i professionalment, oferint experiències variades per a l'educació, el gaudi, la reflexió i l'intercanvi de coneixements.

Font: Pixabay

A continuació, desglossem els principals aspectes que aporta la nova definició, per tal d'analitzar-la amb més profunditat, i comprendre'n l'abast i el canvi de paradigma que suposa.

- ***Al servei de la societat***

En el decurs de les darreres dècades, els museus han anat assumint un rol allunyat del que tenien quan foren concebuts originalment com a “temples de les muses” (del grec, *museíon*): espais creats per a la custòdia de les col·leccions i adreçats només a una elit burgesa.

El canvi de paradigma que va començar a forjar-se a finals del segle XX amb la [Nouvelle Muséologie](#) [3]sota l'impuls de [Georges- Henri Rivière](#) [4], comportà la concepció dels museus com a centres culturals més compromesos i amatents als reptes de la societat contemporània i, com a conseqüència, al servei de la societat a la qual es deuen. I la nova definició de museu subratlla encara més aquesta voluntat democratitzadora de l'espai museístic.

- ***Que investiga, col·lecciona, conserva, interpreta i exhibeix***

Si bé els tres primers objectius (investigació/recerca, col·lecció, conservació) quedaven recollits de forma tàcita en Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC). Diputació de Barcelona. Montalegre, 7. Pati Manning. 08001 Barcelona. Tel. 934 022 565

anteriors definicions, l'actual manifest emfatitza en l'àmbit de la difusió i la interpretació.

Perquè un museu perd sentit si es limita a conservar una col·lecció sense cap estratègia de mediació que estableixi un pont o un diàleg entre les obres/peces i els seus públics, en aquesta nova concepció del museu, té tant de pes la peça en sí com la persona interlocutora que l'observa i l'interroga.

- **Oberts al públic**

Seguint amb el punt anterior, els museus s'han de conjurar per mantenir l'equilibri entre el contenidor, el continent i el públic al qual es dirigeixen. Aquest "triangle amorós" entre edifici, col·leccions i target és condició sine qua non per a l'èxit d'una proposta museística, tal i com s'extreu de la nova definició de l'ICOM.

Ras i curt: sense *públics* (en plural, per la complexitat i la diversitat que el terme implica) no hi ha museus.

- **Accessibles i inclusius**

Son nombrosos els espais patrimonials que s'han afanyat, en les darreres dècades, a implementar accions que garanteixin uns museus accessibles i inclusius: uns museus per a tothom. Models anglosaxons i americans, entre d'altres, ens han fet de referents en molts casos. El cas del MoMA de Nova York, amb [el seu programa "Meet Me"](#) [5], pioner pel que fa a l'ús de les obres d'art per al treball de la memòria amb persones afectades per Alzheimer, és un dels infinits exemples que podríem mencionar.

Pel que fa a Catalunya, comptem amb una iniciativa exemplar en aquest àmbit. Es tracta de la [Taula de Museus i Accessibilitat](#) [6], un col·lectiu de persones tècniques de museus, sensibles i compromeses envers la necessitat d'uns espais realment accessibles, que es va constituir el 2013 per posar de manifest aquesta imperiosa necessitat. Veiem doncs com cada vegada son més les iniciatives que parteixen de la voluntat de trencar el model decimonònic de museu només per a unes quantes "ments privilegiades".

- **Fomenten la diversitat i la sostenibilitat**

Tal i com assenyala Antonio Monegal al seu llibre [Como el aire que respiramos](#) [7], la cultura és el *marc ineludible de la nostra existència* i, en conseqüència, no pot quedar al marge dels reptes més importants del segle XXI. Els museus han de contribuir de forma efectiva a la transició ecològica i al foment de la diversitat del nostre planeta. Han d'apostar per a propostes i accions que es basin en la sostenibilitat com a precepte bàsic. Però, com fer-ho?

Per una banda, donant cabuda a pràctiques no restringides de les que fins ara s'havien considerat "d'alta cultura", obrint-se sense por a la complexitat i a la diversitat, que és en sí mateixa la idiosincràsia de la nostra societat actual.

Per l'altra, apostant per polítiques culturals i nous models compromesos amb la sostenibilitat. Des de l'ús de materials reciclats i de comerç just per a les exposicions temporals fins a la implementació, anant més enllà, d'un treball constant i tenaç pel que fa als continguts i els missatges emesos com a institució. Posant la sostenibilitat al llarg de la vida al focus dels discursos museogràfics i dels seus relats.

En aquesta línia, el passat novembre es van dur a terme les XXXIII Jornades de la Xarxa de Museus Locals ["Museus i Sostenibilitat: de la missió a l'acció"](#) [8], organitzades per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, ens les quals es van abordar diversos aspectes amb la voluntat de donar pautes i criteris per a fer

possible el canvi, la transició cap a models més respectuosos.

Així mateix, el Centre d'Estudis i Recursos Culturals va publicar l'estudi "[Cultura, medi ambient i emergència climàtica. Com actuar en l'àmbit de la gestió i les polítiques culturals locals](#) [9]" (Jordi Baltà i Herman Bashiron, 2021), en el qual s'aporten nombrosos exemples i bones pràctiques desenvolupades en centres patrimonials i altres centres culturals, amb la voluntat d'implementar la premissa urgent i necessària de la cura pel medi ambient.

- **Amb la participació de les comunitats**

Si prenem com a punt de partença que la suma de la qualitat de vida de cada persona repercutirà directament en la qualitat de vida del conjunt de la societat, podem entendre els museus com a espais idonis per a repensar o reinventar el futur que volem, treballant de forma individual i col·lectivament. Partint del passat per afrontar els reptes actuals i els que se succeiran.

L'ús de les noves tecnologies, tal i com s'ha evidenciat durant la pandèmia, ha permès incentivar una participació més interconnectada i directa amb la comunitat. Cal saber llegir bé i aprofitar aquesta oportunitat, sense renunciar al valor de la presencialitat, per a la construcció d'un futur en comunitat. No obstant, això implica l'implementació d'unes polítiques valentes pel que fa a la gestió del museu en tant que, tal i com assenyala [Begoña Román](#) [10] "obrir-se a la ciutadania implica obrir-se a la complexitat". I la complexitat, ho sabem, sovint ens incomoda.

Campanya del projecte argentí "Los museos son para todas pero solo una elite lo sabe" | @Justiciamuseal

- **Operen i comuniquen èticament i professionalment**

En aquest punt creiem que és important fer més evident la paraula "èticament". El valor de l'ètica, no entesa en

un sentit moralista o d'adoctrinament, sinó com a compromís cívic dels museus envers la comunitat a la qual s'entreguen. El compromís cívic per a la transformació social.

- ***Oferint experiències variades per a l'educació, el gaudi, la reflexió i l'intercanvi de coneixement***

Per últim, però no menys important, els museus actuals tenen la gran responsabilitat d'emfatitzar en el valor de l'educació com a condició per al desenvolupament del pensament crític.

Sabem, com ja hem assenyalat, que el món actual planteja la necessitat urgent de resoldre nous reptes socials i mediambientals, així com la de construir ponts per crear una societat més justa i igualitària. I és en aquest context on sorgeix el concepte marc de 'mediació del patrimoni', el qual incorpora nous valors, com el foment del diàleg, del pensament crític i la construcció compartida de coneixement.

Deixem enrere models de guiatges més clàssics, models en què la persona experta instrueix el públic amb un relat proper al monòleg i sense cap proposta de debat obert, per explorar noves vies més participades, obertes i dinàmiques, en què l'expertesa del/la guia s'equilibra i té valor, però és un valor compatible amb el fet de donar veu a la persona que l'escolta.

Amb tot, veiem que la nova definició de museu per part de l'ICOM s'alinea de ple amb la voluntat dels [Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda2030](#) [11].

Perquè només aquells museus realment oberts a la ciutadania, aquells que siguin capaços d'adaptar-se al canvi, i que siguin garants de l'equitat i la justícia social, tindran raó de ser dins la societat complexa i diversa en la que vivim.

Per a saber-ne més, #Interacció us aporta un recull de reflexions sobre museus en aquest [enllaç](#) [12].

Categories: Actualitat

Tags: equipaments culturals

Tags: gestió cultural

Tags: cultura i sostenibilitat

- [13]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2022/10/nova-definicio-de-museu-icom>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://icom.museum/es/news/el-icom-aprueba-una-nueva-definicion-de-museo/>

[3] https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000068373_fre

[4] https://aladi.diba.cat/search~S171*cat?/Xhenri+riviere&searchscope=171&SORT=D/Xhenri+riviere&searchscope=171&SORT=D&SUBKEY=henri+riviere/1%2C3%2C3%2CB/frameset&FF=Xhenri+riviere&searchscope=171&SORT=D&2%2C2%2C

[5] <https://www.moma.org/visit/accessibility/meetme/>

[6] <http://museusiaccessibilitat.blogspot.com/>

[7] https://aladi.diba.cat/search~S171*cat/?searchtype=X&searcharg=como+el+aire+que+respiramos&searchscope=171&sortdropdown=-&SORT=DZ&extended=0&SUBMIT=Cerca&searchlimits=&searchorigarg=Xhenri+riviere%26SORT%3DD

[8] <https://www.diba.cat/es/web/opc/-/xxxiii-jornades-museus-locales>

[9] <https://interaccio.diba.cat/blogs/2022/02/cultura-medi-ambient>

[10] <https://interaccio.diba.cat/blogs/2022/03/bego%C3%B1a-roman-entrevista>

[11] <https://www.diba.cat/web/ods/que-son-els-ods>

[12] <https://interaccio.diba.cat/etiquetes/equipaments-culturals/museus>

[13] <https://interaccio.diba.cat/node/9083>